

व्यक्त-अव्यक्ताच्या मध्यसीमेवर

आसावरी काकडे

मनोगत

‘उत्तरार्ध’ हा माझा कवितासंग्रह २००८ साली प्रकाशित झाला. त्यानंतर गेल्या काही वर्षांत कवितेपेक्षा कवितेविषयीच अधिक लिहिलं गेलं.. कविता लिहिता लिहिता कवितेचं स्वरूप आणि तिचं सामर्थ्य उमगत जातं. कवितेशी एकरूप होण्याच्या प्रक्रियेत हे आकलन अधिक स्पष्ट होत जातं. मग कवितेइतक्याच उत्कटतेनं कवितेविषयीच्या या आकलनाविषयीही बोलावसं.. लिहावसं वाटू लागतं... कुणीतरी म्हटलं आहे की कवितेविषयी अधिक बोलणं हे कविता-लेखन कमी होण्याचं चिन्ह आहे..! ते खरं असावं कारण कवितेचं सामर्थ्य लक्षात येत जातं तेव्हाच आपल्या मर्यादाही जाणवत जातात. लक्षात येतं की कविता लिहिणं हे किती जोखमीचं काम आहे ! मग स्वाभाविकपणे लिहिण्यावर आपल्याकडूनच अंकुश ठेवला जातो..

तरी ‘उत्तरार्धा’नंतरही रुजवण होतच राहिली... केव्हातरी अनाहूतपणे सुचलेल्या कविता अधुन मधून लिहून ठेवत होते. विविध अंकांमधून त्या प्रकाशित होत होत्या. त्या कविता आता संग्रहरूपात एकत्र केल्या आहेत.

कविता ‘कवी’चं नाव सोबत बाळगत असली तरी लिहून हातावेगळी झाल्यावर ती एका खोल अर्थानं कवीची राहात नाही.. फार काय ती त्यातल्या शब्दांचीही राहात नाही. कवी-मनातून उतरून शब्दांच्या रंगमंचावर कविता एकदा सादर झाली आणि पडदा पडला की पडलाच..! तिची नाळ तुटते. ती स्व-तंत्र होते. मुक्त होते कवीनं दिलेल्या आकारातून. रसिकवाचक जेव्हा त्या कवितेचा आस्वाद घेतो तेव्हा ती पुन्हा साकारते रसिक-मनात. तो तिचा नवा जन्म असतो!

कवितेचे हे जन्म.. विलय.. नवे जन्म म्हणजे उत्कट जगण्याच्या अनावर क्षणांचा एक मनस्वी खेळ..! ती या जगडव्याळात असतेही आणि नसतेही. *व्यक्त-अव्यक्ताच्या मध्यसीमेवर* अवचित कधीतरी कवीला दिसते आणि शब्दात प्रकाशित झाल्यावर रसिकालाही दिसू लागते..! मला दिसलेल्या काही कविता इथे सादर करतेय रसिकमनात पुन्हा जिवंत व्हाव्यात म्हणून, प्रतिसादाच्या अपेक्षेत..!

तो देखणा भारव्दाज..

तुम्ही या छायाचित्रातल्या
खराटा झालेल्या वाळक्या झाडाकडे पाहू नका
माहितीय दर पावसाळ्यात
ते न्हाऊन निघतं नखशिखान्त
तरी ते तसंच राहिलंय
जराही न बहरता..

या मधोमध दिसणाऱ्या
रिकाम्या दगडाकडे मला तुमचं लक्ष वेधायचंय
त्यावर एक देखणा भारव्दाज होता
मागं झाडांच्या रांगा दूरपर्यंत
मधे मधे रिकामं सुटलेलं अवकाश
भोवती भिजलेली हिरवळ.. लाल जमीन..
अलिकडे एक छोटासा धबधबा
खाली जलाशय...
माझ्या बाजूनं हे दृश्य अनुभवता अनुभवता
ते चौकटीत बंदिस्त करायला सरसावले हात
घाईघाईनं टिपलं ते दृश्य...

झाडांच्या रांगा.. सर्वत्र विखुरलेलं अवकाश
हिरवळ.. वाळलेलं झाड.. जलाशय..
जमीन आणि तो दगड..
सगळं टिपलं गेलं
देखणा भारव्दाज तेवढा निसटला चौकटीतून.

पण शब्दांतून शब्दांपलिकडे पाहायची सवय असेल
तर दिसेल तुम्हाला तो देखणा भारव्दाज
त्या दगडाच्या बाजूने जाताना
किंवा झाडांच्या रांगांमधे झेपावताना
किंवा जलाशयात डोकावताना
नक्की दिसेल कुठेतरी...

नजरेनं टिपलेल्या दृश्यातून
अदृश्य नाही होता येणार त्याला...!
